

Avizul Comitetului European al Regiunilor pe tema „Dimensiunea locală și regională a bioeconomiei și rolul regiunilor și al orașelor”

(2017/C 306/07)

Raportor: Katrin BUDDE (DE-PSE), membru al Parlamentului landului Saxonia-Anhalt

RECOMANDĂRI POLITICE

COMITETUL EUROPEAN AL REGIUNILOR (CoR)

Mesaje-cheie

1. salută eforturile depuse până în prezent de către Comisia Europeană, statele membre și regiuni pentru a promova bioeconomia la nivel regional, prin gestionarea sustenabilă a resurselor naturale, inclusiv a solului și a apelor interioare și a celor marine, și se pronunță în favoarea continuării acestor eforturi;
2. consideră că politica în domeniul bioeconomiei, în special în zonele rurale și acele zone împădurite ale UE care se pretează în acest sens, prezintă un potențial enorm pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă, și subliniază faptul că acest potențial poate fi valorificat numai dacă actorii de la fața locului, la nivel regional și local, cooperează îndeaproape și urmăresc obiective comune;
3. propune, prin urmare, ca viitoarea actualizare a strategiei și a planului de acțiune în domeniul bioeconomiei să se axeze pe valorificarea potențialului de care dispune bioeconomia – inclusiv a celui aferent biotehnologiei și biomasei – și a beneficiilor pe care le poate aduce ea pentru dezvoltarea locală și regională, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale;
4. este convins că, în conformitate cu principiile guvernantei pe mai multe niveluri, este nevoie de o mai mare sinergie între inițiativele de bioeconomie lansate de autoritățile europene, naționale, regionale și locale, pentru a asigura cele mai bune condiții posibile pentru dezvoltarea bioeconomiei în Europa;
5. solicită să se mizeze în special pe acele strategii regionale de specializare inteligentă care sunt orientate către bioeconomie și să se ia în considerare aceste aspecte la revizuirea strategiei privind bioeconomia;
6. propune revizuirea, din punctul de vedere al inițiativei privind o mai bună reglementare, a actualului cadru juridic pentru dezvoltarea bioeconomiei, astfel încât să fie eliminate eventualele bariere din calea investițiilor conținute în reglementările UE;
7. invită Comisia, statele membre și regiunile europene să pună în practică strategii de comunicare proactive, pentru a spori gradul de informare cu privire la potențialul bioeconomiei în regiuni; sugerează, în acest sens, utilizarea termenilor de „bioregiune” și „biocomunitate” pentru acele orașe și regiuni care pun un accent deosebit pe dezvoltarea bioeconomiei;
8. se pronunță în favoarea unei corelări strânse a inițiativelor de promovare a bioeconomiei cu dezvoltarea unei economii circulare sustenabile la nivel regional și local, și încurajează sprijinirea bioregiunilor și biocomunităților, precum și a întreprinderilor și asociațiilor care utilizează resursele biologice locale pentru crearea unor noi lanțuri de valori, inclusiv prin finanțarea directă a propriilor centre regionale de cercetare care să se concentreze pe diferite sectoare ale bioeconomiei, printre care și sectorul agroalimentar;
9. solicită ca măsurile de sprijin ale UE și ale statelor membre să fie modificate în așa fel încât să se pună accentul pe soluționarea pe teren a problemelor și provocărilor existente, stabilind condițiile pentru promovarea de către UE a bioeconomiei astfel încât ele să permită sprijinirea unor soluții adaptate la nivel regional, luând inclusiv în considerare provocările specifice cu care se confruntă insulele sau regiunile îndepărtate;

10. subliniază că investițiile în domeniul bioeconomiei pot fi consolidate doar dacă există un acces mai bun la principalele instrumente de finanțare ale UE, cum ar fi FEIS, fondurile ESI, Orizont 2020 și COSME, printre altele;
11. solicită înlesnirea unor noi combinații între diferitele programe de finanțare ale UE, astfel încât să se respecte cerințele unei strategii integrate pentru dezvoltarea bioeconomiei (promovarea cercetării-dezvoltării-inovării și investițiilor, garanții);
12. solicită ca regiunile să poată mai ușor ține seama de interesele proprii în cadrul întreprinderii comune pentru bioindustrii, cu scopul de a îmbunătăți coerența măsurilor, de a utiliza în mod optim sinergiile și de a organiza schimbul de bune practici pentru a stimula investițiile în domeniul bioeconomiei;
13. invită Banca Europeană de Investiții să facă uz pe deplin de posibilitățile de finanțare a bioeconomiei create în cadrul FEIS 2.0 și să intre în mod proactiv în legătură cu bioregiunile și biocomunitățile;
14. este în favoarea sprijinirii în continuare a cooperării interregionale și a învățării comparative între bioregioni și biocomunități prin intermediul Orizont 2020, Interreg și al altor programe; propune, în acest sens, ca Gruparea europeană pentru cooperare teritorială să fie utilizată ca instrument juridic pentru a încuraja cooperarea între bioregioni și biocomunități;
15. solicită Comisiei Europene să adopte măsuri chiar înainte de următoarea perioadă de finanțare, sprijinind astfel o utilizare coordonată a fondurilor UE – în special în ceea ce privește politica agricolă, inclusiv sectorul agroalimentar și cel forestier, și politica de coeziune – prin intermediul unor dispoziții adecvate și a unei coordonări sub aspectul conținutului a programelor operaționale pentru bioregioni în Europa;
16. recomandă elaborarea unor propuneri privind introducerea, pentru o perioadă limitată de timp, a unor sisteme corespunzătoare de stimulare pentru produsele ecologice, bazate pe cerere, pentru a compensa costurile inițiale mai ridicate la introducerea pe piață; în acest sens, invită statele membre și regiunile UE ca, în cadrul achizițiilor publice, să acorde preferință materialelor ecologice;
17. este convins că uriașul potențial bioeconomic al regiunilor Europei ar putea fi mai bine exploatat dacă orașele, regiunile și asociațiile lor interregionale ar juca un rol mai important în cadrul Grupului părților interesate în domeniul bioeconomiei; solicită, prin urmare, organizarea anuală a unui „Forum european al bioregiunilor, al biocomunităților și al biomunicipiilor”, care să aibă loc în diferite bioregioni sau biocomunități europene, la care să participe și reprezentanți din partea statelor membre, a Comitetului European al Regiunilor și a Parlamentului European;
18. subliniază că, pentru încurajarea bioeconomiei, statele membre ar trebui să efectueze adaptări ale sistemelor lor de învățământ; ofertele de pregătire profesională, formarea profesională continuă, calificările și învățământul superior ar putea, de asemenea, să le ofere cetățenilor posibilitatea de a răspunde noilor cerințe în ceea ce privește competențele; propune, prin urmare, ca agenda europeană pentru educație să țină seama de aceste cerințe;
19. subliniază că bioeconomia este o oportunitate inclusiv pentru sectorul sănătății, dat fiind că, prin introducerea unor tehnologii avansate de cercetare, este posibil în prezent să se dezvolte produse terapeutice inovatoare pe bază de substanțe naturale complexe. Rezultatele sunt încurajatoare și în beneficiul ecosistemului. Producția de alimente de calitate și de alimente funcționale contribuie, de asemenea, la îmbunătățirea sănătății populației;
20. propune să se țină seama într-o mai mare măsură decât până în prezent de dezvoltarea bioeconomiei în contextul următorului program-cadru pentru cercetare, precum și în elaborarea politicii agricole comune și a viitoarei politici de coeziune, recunoscând contribuția bioeconomiei la coeziunea teritorială a UE;

21. consideră că o evaluare cuprinzătoare a impactului teritorial este esențială pentru revizuirea planului de acțiune în domeniul bioeconomiei și se pronunță în favoarea unei evaluări periodice a progreselor înregistrate în cadrul următorului plan de acțiune, sub forma unui raport privind punerea în aplicare;

Potențialul bioeconomiei

22. consideră că, în lumina provocărilor globale, cum ar fi creșterea demografică, penuria de resurse sau epuizarea acestora și schimbările climatice, trebuie găsite noi abordări pentru a asigura o creștere economică durabilă și eficiența utilizării resurselor vitale pentru oameni și pentru competitivitatea prezentă și viitoare a Europei și a regiunilor sale. Dezvoltarea de practici agricole ecologice joacă un rol important în acest sens. Comitetul European al Regiunilor (CoR) este convins că o bioeconomie bazată pe cunoaștere care respectă pe deplin mediul poate aduce o contribuție importantă în acest sens. Bioeconomia reprezintă un subiect central pentru viitor, al cărui potențial deosebit constă, între altele, în promovarea durabilității mediului prin sprijinirea independenței de combustibilii fosili și în contracararea efectelor modificărilor climatice prin intermediul unui bilanț neutru de dioxid de carbon. Produsele obținute în mod durabil și serviciile care utilizează resurse biologice pot duce la un echilibru între cele trei aspecte ale dezvoltării durabile, și anume creșterea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului;

23. nu neagă faptul că utilizarea de procedee biotehnologice implică, de asemenea, și anumite riscuri. De exemplu, utilizarea biomasei drept punct de plecare pentru bioproduse riscă să genereze concurență pentru terenuri și apă (a se vedea dezbateră „hrană versus combustibil”). Tocmai din acest motiv, materiile prime existente trebuie să fie utilizate în mod sustenabil, cu reducerea la minim a risipei și în moduri cât mai diferite. O utilizare inteligentă a biomasei, în conformitate cu metoda utilizării în cascadă, adică valorificarea acesteia de mai multe ori și cât mai des cu putință, poate contribui la atingerea acestui obiectiv. Această abordare ar trebui luată în considerare la orientarea strategică referitoare la promovarea bioeconomiei. Folosirea biotehnologiei poate conduce și la reducerea diversității biologice, printre altele din pricina folosirii de OMG. Este necesar ca în orice proiect să se respecte cu rigoare principiul precauției, în conformitate cu normele prevăzute în dreptul Uniunii, respectiv articolul 191 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE);

24. constată că maximizarea utilizării produselor bazate pe resurse biologice într-o gamă cât mai largă de sectoare industriale servește în același timp și la asigurarea locurilor de muncă existente și crearea unor noi locuri de muncă pe noi piețe, sustenabile, în special în regiunile dezavantajate, mai puțin industrializate, precum și în regiunile rurale, montane și de coastă. Componentele de înaltă tehnologie din domeniul biochimiei și biotehnologiei farmaceutice, pe lângă capacitatea de a regenera situri dezindustrializate sau aflate într-o criză profundă, aduc beneficii sănătății și calității vieții oamenilor. Din acest fapt decurge o dimensiune socială, bioeconomia având potențialul de a constitui un catalizator și o oportunitate pentru tranziția industrială la nivel regional și local;

25. își propune să majoreze în mod semnificativ aportul bioindustriilor inovatoare la produsul intern brut în următorii zece ani, convins fiind că acest obiectiv poate fi atins numai cu ajutorul regiunilor;

26. observă că dezvoltarea bioeconomiei depinde în mod esențial atât de condițiile regionale (prezența unor resurse naturale, gradul de utilizare economică, dezvoltarea lanțurilor valorice, prezența unui mediu inovator), cât și de deciziile strategice pe care le iau actorii la fața locului. În mod concret, acest lucru înseamnă că există posibilități – și se recomandă utilizarea lor – pentru a influența dezvoltarea în continuare a bioeconomiei în următoarele domenii: știință, tehnologie, producție primară și infrastructuri industriale, sisteme de creare a cererii și de stimulente, obiceiuri de consum și sensibilizare a consumatorilor, cultură, politici și legislație;

Obstacole în calea dezvoltării bioeconomiei

27. salută faptul că, în numeroase regiuni, se fac eforturi pentru a extinde domeniul bioeconomiei, dar atrage atenția asupra disparităților mari în ceea ce privește dezvoltarea bioeconomiei în diferitele regiuni, considerând că există încă un potențial de dezvoltare considerabil în acest sens. În UE există diferențe mari chiar și în ceea ce privește definirea termenului de biotehnologie. De aceea, CoR consideră că este nevoie de strategii de comunicare adecvate, pentru a crește gradul de informare cu privire la potențialul de care dispune bioeconomia și pentru a contribui la creșterea gradului de conștientizare. Comitetul Regiunilor invită Comisia, statele membre și regiunile UE să ia inițiativa în acest sens, respectiv să își intensifice eforturile în acest domeniu. Este nevoie de o dezbateră deschisă și transparentă cu privire la obiectivele, provocările și posibilitățile de punere în aplicare a bioeconomiei – precum și la impactul negativ și prejudiciile pe care le-ar cauza neaplicarea sa –, cu participarea tuturor actorilor relevanți de pe teren. Și opinia publică ar trebui să fie informată cu privire la bioeconomie și ar trebui să i se dea ocazia de a se implica în mod activ în acest domeniu, spre deosebire de cel al biotehnologiei;

28. consideră că există obstacole în calea dezvoltării bioeconomiei în următoarele domenii: incertitudini legate de dezvoltarea pieței și a tehnologiei, cu riscurile aferente considerabile pentru proiecte și perioade de amortizare lungi la construcția de infrastructuri, un nivel ridicat al costurilor de cercetare și dezvoltare, costuri mai mari pentru produsele ecologice (care, în ciuda sustenabilității, sunt greu de comunicat către utilizatorii finali, fragmentarea operatorilor (producători, politică, știință), cadrele de reglementare și lipsa unei strategii pe termen lung care să poată sprijini toate fazele de dezvoltare și creare a unor condiții favorabile pentru reducerea riscului antreprenorial ridicat al sectorului;

Investiții și finanțare

29. salută faptul că programul Orizont 2020 alocă 3,85 miliarde EUR pentru investiții în domeniul cercetării și dezvoltării bioeconomiei, prevede crearea unei întreprinderi comune pentru bioindustrii și finanțare pentru proiecte cu relevanță în domeniul bioeconomiei din FEIS 2.0;

30. subliniază necesitatea unor investiții suplimentare în dezvoltarea și extinderea bioeconomiei și solicită facilitarea accesului la instrumentele de finanțare existente (fondurile ESI, FEIS, Orizont 2020, PAC) prin utilizarea de complementarități și sinergii; solicită crearea unor modalități noi și mai eficiente de a combina programele de finanțare ale UE (prin promovarea inovării și a investițiilor și acordarea de garanții), în scopul de a reduce riscurile pentru investitorii privați și a sprijini întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) la introducerea pe piață a unor produse ecologice;

31. solicită sprijin sporit și dotarea cu capital de risc și de investiții suficient pentru dezvoltarea de soluții comercializabile pentru producția de serie, pentru a reduce riscurile economice deosebite la care se expun în special IMM-urile în etapa de introducere pe piață/comercializare a unui produs;

32. atrage atenția asupra eterogenității regionale a condițiilor pentru dezvoltarea bioeconomiei și solicită Comisiei să facă propuneri privind modul în care abordările regionale pot fi incluse într-o etapă timpurie în planificarea politică referitoare la posibilitățile de finanțare. Obiectivul constă în găsirea unor modalități de configurare a posibilităților de sprijin, astfel încât ele să permită o aplicare cu succes în condițiile eterogene de la nivel regional, pentru a depăși dificultățile geografice implicate de caracterul insular sau de depărtare, precum și o mai bună integrare în programele de sprijin naționale, regionale și locale;

33. solicită o evaluare a sprijinului disponibil pentru bioeconomie din punctul de vedere al stimulării cererii, și a instrumentelor care pot fi introduse pentru promovarea produselor ecologice; consideră că sistemele de stimulente de piață pentru produsele biologice ar putea contribui la compensarea parțială a costurilor pentru consumatori și ar putea îmbunătăți astfel, pe termen lung, accesul pe piață al produselor ecologice durabile;

Sprijin pentru regiuni și actorii regionali, legislație

34. subliniază că regiunile și orașele au de jucat un rol specific și din ce în ce mai important în dezvoltarea bioeconomiei, dat fiind că materia primă biologică disponibilă la nivel local reprezintă punctul de plecare pentru lanțurile valorice din sectorul bioeconomiei;

35. subliniază că regiunile UE au nevoie de mai mult sprijin la elaborarea și punerea în aplicare a unor strategii regionale în domeniul bioeconomiei și, prin urmare, salută inițiativele precum Serviciul european de sprijin pentru substanțele chimice durabile (*European Sustainable Chemicals Support Service*); propune extinderea acestei inițiative la alte sectoare industriale din domeniul bioeconomiei (de exemplu, industria farmaceutică, industria automobilelor, sectorul construcțiilor, industria energetică, biotehnologia, sectoarele agroalimentar, forestier și al echipamentelor, tehnologia informației și comunicațiilor);

36. sugerează ca comunelor, orașelor, regiunilor și asociațiilor lor interregionale să li se confere o pondere mai mare, pentru a identifica modele de bune practici și a facilita efectele de învățare comparativă între diferitele bioregioni; în plus, se pronunță în favoarea adoptării unor măsuri adecvate, menite să consolideze rolul orașelor în dezvoltarea bioeconomiei, inclusiv în contextul activităților pe care le organizează acestea. Nu trebuie uitat că procesele legate de bioeconomie demarează adesea la nivel local și la scară redusă, motiv pentru care este esențial ca astfel de inițiative să fie sprijinite;

37. subliniază că rețelele interregionale, cum ar fi cluster-ul european pentru bioeconomie 3BI, inițiativa Vanguard sau Rețeaua europeană a industriei chimice (ECRN), dar și alte rețele care au legătură cu agricultura și mediul rural (de exemplu, Euromontana, AREPO, ERIAFF etc.), au o contribuție majoră la dezvoltarea bioeconomiei. Ele constituie un instrument important pentru elaborarea de strategii și schimbul de cunoștințe la nivel local și regional, servind, deseori, drept „curele de transmisie” pentru transformările de la nivel local, regional, național și european;

38. sprijină inițiative cum ar fi Declarația de la Łódź privind bioregiunile ⁽¹⁾ (semnată de regiunile și părțile interesate din cadrul întreprinderilor, universităților, ONG-urilor și agricultorilor din centrul și estul Europei în cadrul Congresului european pentru bioeconomie, organizat la Łódź în 2016) și salută intensificarea organizării de rețele interregionale ale bioregiunilor de-a lungul lanțurilor valorice transfrontaliere, precum și cooperarea macroregională;

39. este convins că dezvoltarea bioeconomiei presupune o abordare holistică, care îmbină diferite domenii de politică, și că este necesară acordarea unui sprijin sporit clusterelor, rețelelor și altor platforme cu potențial global, pentru a organiza transferul de cunoștințe și dialogul de-a lungul lanțurilor valorice;

40. consideră că este, în continuare, urgentă nevoie de o îmbunătățire a coordonării dintre diferitele politici și niveluri de guvernare în domeniul bioeconomiei, în special în ceea ce privește cadrele de reglementare. În prezent, cele 28 de state membre aplică norme diferite pentru utilizarea biomasei ca punct de plecare al lanțurilor valorice bioeconomice. În același mod, se poate constata că un număr mare de produse ale bioeconomiei sunt tratate în mod diferit de la un stat membru la altul. Din punctul de vedere al CoR, este nevoie de o armonizare și o simplificare a legislației, în conformitate cu principiile subsidiarității și proporționalității;

Cercetare și dezvoltare, formare

41. subliniază că este esențial pentru dezvoltarea bioeconomiei să se asigure o diseminare a bazei de cunoștințe referitoare la utilizarea durabilă a biomasei ca materie primă pentru lanțul valoric al bioeconomiei. Consolidarea cercetării, dezvoltarea de noi produse și introducerea lor pe piață reprezintă un proces pe termen lung, care presupune alocarea unor resurse umane și financiare corespunzătoare;

42. sugerează ca sprijinul pentru rețelele de cercetare și cooperarea dintre diferiții actori ai diferitelor lanțuri valorice, printre care universitățile sau institutele de cercetare extrauniversitare, să fie consolidat, cu o mai strânsă interconectare a legăturilor dintre sectoarele științific, productiv și economic. Trebuie consolidate în special clusterelor naționale și regionale, care permit transferul rezultatelor inovării spre piață, prin dezvoltarea unor rețele de interacțiuni și sinergii între producători, cercetători, antreprenori, investitori și factori de decizie;

43. pledează pentru revizuirea globală a principalelor inițiative din sectorul bioeconomiei. Ar trebui să fie încurajate tot mai mult finanțările pentru instalațiile-pilot, instalațiile demonstrative și de producție existente în acest sector la nivelul regiunilor UE, pentru a dezvolta procese de producție și industriale cu emisii reduse de dioxid de carbon și a facilita schimbul de experiență și cunoștințe. Această strategie urmărește să evite suprapunerile și să facă mai profitabile evoluțiile proceselor și produselor;

44. subliniază că dezvoltarea bioeconomiei merge mână în mână cu o schimbare în structura învățământului superior, fiind nevoie de un grad mai ridicat de interdisciplinaritate și de noi programe de formare.

Bruxelles, 11 mai 2017.

*Președintele
Comitetului European al Regiunilor*

Markku MARKKULA

⁽¹⁾ https://media.wix.com/ugd/32bd65_afadb83292a0452fa58289575d1e5eaf.pdf